

МЕТОДОЛОГІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мустафа АКСАКАЛ

МНОЖИННІ ОДИНИЦІ АНАЛІЗУ В ТРАНСКОРДОННОМУ ДОСЛІДЖЕННІ: ВИПАДОК МІЖНАРОДНОГО ПІДПРИЄМСТВА «КАСКАНІЯ» (ШТАТ САКАТЕКАС, МЕКСИКА)

Переклад з англійської Ірини Швець

Mustafa Aksakal

APPROACHING MULTIPLE UNITS
OF ANALYSIS IN CROSS-BORDER RESEARCH:
EVIDENCE FROM THE CASE OF CAHCANIA
IN ZACATECAS, MEXICO

Translated from English by Iryna Shvets

By addressing methodological issues of transnational migration research, this paper suggests to focus on various interrelated units of analysis in order to gain a holistic picture of social processes relevant for understanding completely the researched field. It is argued that migrants' and relevant non-migrants' transnationalism can be best studied by focusing on transnational spaces as cross-border units of analysis, as well as by considering multi-sited research sites. It is stated that in some cases instead of focusing in research projects solely on one particular transnational social space, it may be useful to consider all relevant transnational and non-transnational social spaces, located in the micro, meso and macro level. In inquiries that are focused on transnational migration and development, these multiple units of analysis seem to be necessary, not only in order to capture a fuller panorama of the researched context, but also for be able to analyse prevailing relations and interactions between different social spheres. Subsequently, these considerations are illustrated and discussed in the case study Cahcancia that was studied empirically between 2011—2012 in Zacatecas, Mexico and California, USA. The proposed methodological approach can contribute to a broader understanding of existing rationales, interests, social dynamics, and development outcomes.

Keywords: cross-border research, units of analysis, transnational social spaces, multi-sited ethnography.

© М. АКСАКАЛ, 2015

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 6 (126), 2015

Транснаціональна міграція не є новим феноменом. Так, дослідження Томаса та Знанецькі (1958) [32] про прикордонне життя польських селян на початку ХХ ст. показує, що соціальні зв'язки між мігрантами та їхніми близькими в місцях походження були і сто років тому. Проте, в останні десятиліття у соціальних науках зростає увага до транснаціональних досліджень. І не тільки тому, що істотно зросла кількість міжнародних трудових мігрантів, але й через те, що технологічний поступ у сфері комунікацій і транспортування посилив циркулярну міграцію, а також сприяв встановленню та підтримці транснаціональних зв'язків, що проявляються у формі різних взаємодій між мігрантами та не-мігрантами. Таким чином, підвищення ролі транснаціональної міграції й наслідків, які ця форма мобільності має для мігрантів, а також для контексту походження та призначення, робить подальше дослідження транснаціональних соціальних контекстів ще більш актуальним. Для аналізу транснаціональної соціальної динаміки потрібно використовувати емпірично релевантний дослідницький інструментарій. Хаграм та Левітт [22] уводять концепт «методологічного транснаціоналізму», з допомогою якого пропонують поглянути по-новому на вже наявні методи дослідження, а також розробити новий дослідницький інструментарій, за допомогою якого вчені-міграціологи зможуть проаналізувати, пояснити та інтерпретувати транскордонні феномени та їх динаміку. Упродовж останніх років обговорюються відповідні транскордонні одиниці аналізу («appropriate cross-border units of analysis»), значну увагу також приділено транснаціональному соціальному простору і якісним та мультилокальним дослідницьким методам.

Транснаціональні простори можна визначити як такі, в яких діють міцні, стабільні та довготривалі соціальні зв'язки між двома чи більшою кількістю релевантних просторів [9]. Вони також розрізняються відповідно до акторів, що взаємодіють, та відносин, які виникають у ході цієї взаємодії.

В цій статті я обґрунтовую, що транснаціональні соціальні простори засадничо є релевантними одиницями аналізу. В деяких випадках важливо розглядати не окремі одиниці аналізу, але також широкий діапазон транснаціональних та відповідних не-транснаціональних соціальних акторів, і аналізувати їх з позиції множинних одиниць аналізу. Це, зокрема, важливо при вивченні результатів розвитку та потенціалів місць походження. Важ-

ливо також зазначити, що при розгляді виключно одного транскордонного ареалу чимало транснаціональних акторів, а також результати їхньої діяльності, динаміка залишатимуться недостатньо представленими. Щоб систематично та послідовно розглянути всі зазначені аспекти, побудуємо решту цієї статті таким чином.

У першій частині будуть розглянуті класичні дослідження соціальних наук та міграційних студій, їх окремі обмеження та критика. На основі цих рефлексій у другій частині запропоновано методологічні міркування стосовно відповідних транснаціональних одиниць дослідження. Таким чином, ця частина репрезентує транснаціональні соціальні простори як транскордонні одиниці аналізу. У третій частині аналізуватимуться різні форми якісних транснаціональних досліджень, їх переваги та недоліки. Значну увагу приділено також тому факту, що мультилокальне дослідження, яке базується на окремих транснаціональних просторах, може мати обмежені можливості аналізу, наприклад, як це стається при вивченні результатів розвитку на окремих територіях. На основі цих припущень у четвертій частині запропоновано розглянути множинні одиниці аналізу, що включають транснаціональні і релевантні не-транснаціональні соціальні простори — щоб дослідити різних відповідних соціальних акторів, практики та взаємини соціальних агентів. У статті емпірично доведено, що зіткнення різних соціальних агентів ведуть до дуже відмінних соціальних динамік та зумовлюють процеси розвитку, що повинні бути розглянуті, зокрема, при вивченні зв'язку між транснаціональною міграцією та розвитком у місцях походження.

Методологічний націоналізм: одиниці аналізу в класичних дослідженнях міграції

Сучасні наукові дослідження соціальних процесів та динаміки у суспільствах зазвичай проводяться в рамках національної держави. Тоді країни аналітично виступають як закриті системи, описані Віммер та Глік Шіллер у концепті «методологічного націоналізму» [35].

Зосередження досліджень на соціальних феноменах виключно в межах кордонів національних держав і відповідних суспільств уважалось конечним у проведенні соціальних досліджень протягом остан-

ніх століть. Дослідницька парадигма, що базувалася на національно обмежених одиницях аналізу, ймовірно, зумовлена двома процесами, з якими ця дисципліна була пов'язана. На своїх дисциплінарних початках суспільні науки, зокрема соціологія та антропологія, здебільшого займалися вивченням «античних та середньовічних, а також колоніальних та віддалених суспільств» [5, р. 1516]. З іншого боку, у полі уваги був аналіз соціальної динаміки та процеси у новопосталих індустріальних суспільствах; соціологія з особливою ретельністю вивчала «суперечливу природу індустріального суспільства, з його зростаючими продуктивністю і багатством, з одного боку, та соціальною вбогістю і міжкласовими конфліктами, з іншого» [3, р. 356]. Такі наукові інтереси були спрямовані на ширше розуміння соціальних змін, що відбувалися із переходом до індустріальних суспільств, та пояснення окремих соціальних процесів часів індустріалізації. В цьому сенсі обидва дослідницькі фокуси переважно спиралися на одиниці аналізу, обмежені відповідними національними кордонами.

Ця традиційна методологічна парадигма у соціальних науках відображена і в міграційних студіях. Широкий спектр досліджень з міжнародної міграції, що стосувався аналізу її причин та наслідків, упродовж десятиліть здійснювався із застосуванням просторово усталених одиниць аналізу, що означало: міграційне дослідження переважно зосереджувалося на одній окремій країні, що посилає або приймає мігрантів.

Дослідження, сфокусовані на інкорпорації мігрантів до суспільств-реципієнтів, репрезентують одну визначну сферу, в якій допускається «модель контейнерного суспільства». Александер [1] на матеріалах Сполучених Штатів здійснив історичний аналіз процесів асиміляції мігрантів в новому суспільстві і дійшов висновку, що форми інкорпорації мігрантів до приймаючого суспільства можуть змінюватися під впливом зміни публічних дискурсів, соціокультурних установок та інших соціальних чинників у місцях призначення. Відповідно, дискутувалися побудовані на теоретично відмінних відправних пунктах, лінійний, неминучий та поступовий процес асиміляції мігрантів до домінуючої культури призначення [27], поява нової імміграційної культури, також відомої як «плавильний ти-

гель» [2] чи мультикультурна інтеграція [1] у приймаючому контексті.

Хоча інтеграція мігрантів в суспільство призначення розглядалася з різних точок зору, дослідження зазвичай ґрунтувалися на вивченні тільки країни імміграції. Часто до уваги не бралися навіть соціальні зв'язки, які міжнародні мігранти, перебуваючи за кордоном, могли підтримувати з місцями походження. Відповідно, міграціологи вважають, що в еру глобалізації міжнародні міграції також зазнали кількісних і якісних змін [3], що впливає на пріоритети мобільних осіб, їхні мотивації, поведінку і, як наслідок, на спосіб інкорпорації в середовище призначення. Це означає, що процеси міжнародної міграції не можуть бути достатньо пояснені через підходи, в яких враховано лише один географічний регіон, як це притаманно асиміляціоністським чи мультикультурним підходам [39].

У продовження цих аргументів Глік Шіллер [14] також доводить, що політичні та економічні умови на різних суспільних рівнях, частиною яких стають міжнародні мігранти, не тільки зміщують міграційні паттерни, але призводять до посилення важливості транснаціональної міграції. Транснаціональні мігранти вважаються «новим видом мігруючого населення, яке мігрує (...), яке складають ті, чий мережі, види діяльності та способи життя охоплюють одночасно суспільства походження і перебування» [15, р. 1].

Отже, згідно з концепцією «методологічного націоналізму», дослідження міграційних процесів не повинні обмежуватися державними кордонами та відповідними суспільствами. Навпаки, щоби належним чином проаналізувати транскордонні форми міграцій, соціальні зв'язки та діяльність, що з цих форм випливають, необхідно зосередитися на одиницях аналізу, що охоплюють ці транскордонні трансакції між країнами походження та призначення [35].

Дослідження транскордонних міграцій і транснаціональні соціальні простори

Світові політичні та економічні трансформації останніх років, часто обговорювані вченими через категорію глобалізації [21], показують, що економіки та суспільства стають усе більш взаємопов'язаними. Вони зауважують, що це проявляється через збільшення потоків капіталів і людей. Цю тезу підтверджують емпіричні дані, згідно з якими в період з

1990 до 2013 р. потік іноземних капіталів у світі зріс більше, ніж на 500 відсотків [42], а міжнародна міграція — більше, ніж на 50 відсотків [43], і становить 232 мільйони осіб. Водночас, можна зафіксувати технологічні здобутки останніх десятиліть [19]. Обидві тенденції сприяли не тільки росту потоку капіталу [20], але й, відповідно до теорії Світової Системи, збільшенню потоку людей [25]. Транснаціональні зв'язки та транскордонні практики, що спираються на означені тенденції, є свідченням важливої ролі людської мобільності.

Для того, щоб побачити динаміку транскордонних міграцій емпірично, що означає запропонувати «... визначення, опис, картографування, кількісні дані та категоризацію транснаціонального феномену і його динаміки» [22, р. 5], слід знайти альтернативні методологічні рішення, які дали б змогу належним чином зосередитися на транскордонних одиницях аналізу в дослідженні міграції. Публікація Портеса (Portes), Гуарніцо (Guarnizo) та Ландольта (Landolt) [28] «Дослідження транснаціоналізму: підводні камені та перспективи нової сфери досліджень» є однією з перших, де обговорено вибір адекватних транснаціональних одиниць аналізу. Автори визнають, що в принципі соціальні практики можуть відбуватися на різних соцієтальних рівнях, які слід розглянути в транснаціональних практиках мігрантів. Однак слід уникати змішування різних рівнів транснаціональних практик, що здійснюються різними транскордонними агентами. Для уникнення можливої аналітичної плутанини та визначення когерентної транскордонної одиниці аналізу дослідники пропонують використати індивідуальних мігрантів разом із соціальними мережами, що їх підтримують, — як транснаціональну одиницю аналізу. Хоча, варто визнати, що існують інші релевантні одиниці транскордонного аналізу (наприклад, економічні підприємства, спільноти чи організації мігрантів), проте автори публікації вважають, що транснаціональне дослідження слід починати саме з життєвих історій та відповідних практик окремих мігрантів, що є продуктивною відправною точкою для розуміння зв'язків між транснаціональними мігрантами та не-мігрантами, більш складних та інституалізованих транскордонних зв'язків та їх структурних наслідків [28].

Впродовж останніх років транснаціональні вчені займалися цими методологічними питаннями, тож

обговорення релевантних одиниць аналізу триває. Більш диференційована пропозиція щодо релевантних одиниць аналізу була внесена концепцією транснаціонального соціального простору. На відміну від раніше згадуваних досліджень міграції, в яких простір розглядається як явище з фіксованими межами, концепція транснаціональних соціальних просторів визначає простір як соціальну конструкцію соціальних акторів, не обмежену одним місцем [30].

З цієї точки зору результатом тривалої взаємодії мігрантів та відповідних не-мігрантів є соціальні формації, що можуть бути описані через концепт транснаціональних соціальних просторів. Транснаціональні простори слід розуміти як інтенсивні, стабільні та довготривалі соціальні зв'язки, що «складаються з комбінацій зв'язків та їхнього змісту, позицій в мережах та організаціях, а також мережі організацій, що функціонують щонайменше в двох географічно та національно відмінних місцях» [9, р. 197]. Транснаціональні соціальні простори формуються через соціальні зв'язки та відповідні транскордонні практики, — періодичні телефонні дзвінки, візити, грошові перекази, інвестиції чи інші форми частих взаємодій [10]. Оскільки транснаціональні соціальні простори можуть виникати в різних транскордонних контекстах та на різних суспільних рівнях, їх також слід диференціювати. Файст та його колеги [10] виділяють три форми таких просторів:

а) транснаціональні групи людей, що перебувають в родинній спорідненості, репрезентують більш формалізовані транскордонні пов'язаності, що можуть базуватися на близьких чи навіть далеких родинних стосунках;

б) транснаціональні кола, утворені «соціальними зв'язками між індивідуумами та організаціями, між якими відбувається обмін ресурсами задля досягнення спільної мети» [10, р. 58]; вони обмінюються необхідною інформацією, конкретними послугами, наприклад у сфері захисту прав та інтересів, надання наукової та бізнес-підтримки;

в) транснаціональні спільноти репрезентують, визначені у часі і просторі інтенсивні та систематичні соціальні та символічні зв'язки [9]. Транскордонні спільноти є «об'єднаннями без сусідства» [34], що означає необмежений соціальний простір, в якому переважає високий ступінь соціальної згуртованості;

г) крім того, транскордонні організації та діаспорні групи можуть символізувати інший тип транснаціональної соціальної формації. Ці види транскордонного соціального простору є стабільними та міцними соціальними формуваннями, співпраці та взаємодії, уgruntовані на членстві, організаційних структурах, конкретних цілях і завданнях [27]; наприклад, маніфестовані як асоціації рідних міст, релігійні чи трудові організації [12].

Така типологія допомагає розрізнити можливі транснаціональні соціальні простори, а також уможливає методологічне бачення релевантних транскордонних одиниць аналізу. Однак в реальному житті такого ідеального поділу немає, різні типи просторів накладаються та перетинаються. Перед тим, як перейти до розгляду цих аспектів, зосередимося на мультилокальному якісному підході, що необхідно для подальшого вивчення множинних одиниць аналізу.

Мультилокальний якісний підхід як методологічна рамка для вивчення транскордонних міграцій

Основне завдання якісного дослідження в соціології — охопити та описати життєві світи зсередини, тобто реконструювати перспективу соціальних агентів, а також уgruntовані на ній паттерни їхньої соціальної дії. Так ми сподіваємося краще зрозуміти переважаючі соціальні реальності, як от, усвідомлені інтерпретативні паттерни [11]. Іншими словами, це означає, що метою якісних досліджень є охоплення наявних паттернів соціальної дії та уявлень, що лежать в основі цих паттернів, таких як «структури релевантності». Завдяки цьому можемо виявити специфічну структуру життєвого світу, тобто суб'єктивно значимі дії соціальних акторів, через які конструється соціальна реальність [31]. Оскільки транснаціональні дослідження здебільшого зосереджені на динаміці і соціальних процесах, що виникають знизу [41; 4], а отже скеровані на «не-державних» [41] та низових («grassroots») акторів [7], було би правильно залучити якісні дослідницькі методи; вони дадуть змогу проаналізувати згаданий процес конструювання соціальних реальностей, оскільки він стає видимим у формуванні окремих транскордонних взаємин, і проявляються в соціальних практиках в межах транснаціональних соціальних просторів.

З появою дослідницького інтересу до транскордонних феноменів якісні дослідницькі методи здобули значну увагу, і, зокрема, здобув популярність етнологічний підхід. У спектрі етнографічних методів транскордонного дослідження існують різні теорії, що пропонують методологічний інструментарій для здійснення мультилокального дослідження.

а) Про мультилокальну етнографію (multi-sited ethnography) Маркус [24] писав, що цей методологічний підхід «з'явився у відповідь на емпіричні зміни в світі» [24, р. 97], такі як згадувані глобальні трансформаційні процеси, спричинені ними збільшення міжнародної міграції, одночасно зростаюча важливість транснаціоналізму, чим не можна нехтувати в соціальних дослідженнях. Отже, виникла пропозиція проведення польових робіт у соціальному дослідженні у багатьох місцях. Для транскордонної міграції існує припущення, що науковець повинен відстежувати, дослівно, «мандрувати» за асоціаціями, зв'язками і соціальними відносинами мігрантів та відповідних не-мігрантів через кордони, що конкретно означає відстежувати транскордонних акторів, речі, метафори, історії, та алегорії, біографії та конфлікти [24].

б) Іншим методологічним підходом, що бере до уваги транснаціональні одиниці дослідження, є «мобільна етнографія» (mobile ethnography), запропонована Вотсом та Уррі [33]. Метод мобільної етнографії включає «подорожі з людьми та речами, участь у їхньому постійному переміщенні у часі, просторі та стосунках з іншими» [33, р. 867]. Супровід мобільних індивідуумів дає змогу більше довідатися про їхній досвід в просторовому просторі («spatial space»), себто в русі. Досвід людей в русі може включати багато різних форм «діяльностей та фантазій», які мають оповідатися саме «в дорозі» («places on the-move») у формі життєвих історій та планів на майбутнє.

в) Третя методологічна ідея дослідження транскордонних формацій та відповідних практик представлена «методологією одночасних парних взірців» (simultaneous matched samples methodology) Маццукато [26] пропонує здійснення транскордонного дослідження шляхом залучення дослідників з усіх релевантних просторових зон, що будують транснаціональний простір. Таке мультилокальне дослідження націлене на те, щоб одночасно взяти під увагу мобільних людей в усіх релевантних географіях, сполу-

чених мігрантськими соціальними мережами. Окрім того, як видно з назви методу, дослідження проводиться одночасно на відповідних територіях для вивчення транскордонних транзакцій акторів «з усіх сторін та в реальному часі» [26, р. 210].

Згадані методологічні підходи були критиковані по-різному. Спільною підставою для критики було те, що такі дослідження є коштовними і вимагають багато часу, що може впливати або навіть перешкоджати дослідницькому проекту [38; 18].

Мультилокальна етнографія піддавалася критиці й через те, що не всі дослідники володіють необхідними мовними навичками; також значна просторова [фізична] відстань між територіями, обраними для вивчення разом з мовним фактором, може призвести до того, що проведене етнографічне дослідження буде поверховим [38]. Щодо конструювання дослідження, наводилися аргументи, що з огляду на включеність дослідників у мережі відносин окремих соціальних акторів, а також через залучення багатьох територій проведення польових робіт, виникає ризик втрати первинного фокусу дослідження [18]. Така «позиційна рефлексивність» [24] могла призвести до того, що соціальна реальність окремих досліджуваних суб'єктів та інших соціальних акторів відчувалася по-різному; а також і до невідповідності між тим, як цю реальність сприймають суб'єкти та як її сприймає сам дослідник. Обидва аспекти могли призвести до некоректного аналізу та хибної інтерпретації в процесі дослідження¹.

Разом з цими критичними заувагами важливо зазначити, що всі розглянуті мультилокальні пропозиції дослідження репрезентують корисний та новаторський методологічний інструментарій для здійснення адекватного дослідження у соціальних контекстах, у яких перейдено національні кордони, як-от, у дослідженнях вище обговорених транснаціональних соціальних просторів.

Водночас важливо зауважити, що визначення окремих одиниць аналізу та застосування мультило-

¹ Для того, щоб уникнути такого результату, спричиненого дослідницькою рефлексивністю та винятковим доступом до соціальних мереж, науковцю слід тимчасово припинити роботу над дослідженням та використати цей час для проведення рефлексій щодо своєї індивідуальної позиції і його особливої ролі «воротаря», який забезпечує доступ до персональних мереж.

кального інструментарію для проведення транснаціонального дослідження може бути обмежене аналітичними можливостями просторового контексту. Спостереження Лаенса [40], який вивчав ефіопську діаспору, втягнуту в політичний конфлікт у себе на батьківщині, показали, що соціальні актори та суспільні процеси можуть навіть репрезентувати транснаціональні характеристики, але конкретні проблеми, що спонукали цю політичну залученість, а також наслідки цієї активності, — є прив'язаними до окремих територіальних локацій. Іншими словами, це означає, що транскордонне дослідження, проведене на основі запропонованих нами методологічних підходів, дає змогу досягнути транснаціональні процеси та соціальні практики. Однак остаточні впливи цих динамік, що відбуваються в окремих просторах (spatial spaces), залишаються невидимими і часто виступають сферами, непевних дослідницьких інтерпретацій.

Спостереження Лаенса стосується не лише досліджень політичної сфери, але також, у загальних рисах, зв'язку між транснаціональною міграцією та місцевим розвитком. Це означає, що транснаціональні процеси та практики можуть впливати на розвиток, але у які конкретно способи відбувається вплив на ці географії, залишається невивченим. Щоб подолати цю проблему, вкрай важливо застосувати множинні одиниці аналізу в транскордонному дослідженні, що дасть можливість отримати цілісну та предметну картину результатів розвитку. Цей методологічний підхід описується у наступній частині на основі емпіричних даних, отриманих у мультилокальному польовому дослідженні, проведеному в мексикансько-американському транснаціональному просторі.

Множинні транснаціональні одиниці аналізу (випадок підприємства «Касканія» у штаті Сакатекас, Мексика)

Упродовж кількох десятиліть зв'язок між міграцією і розвитком є частиною публічних дискурсів [8; 17]. Ці дискусії найчастіше представляють лише однієї перспективи [16], і, якоюсь мірою, зосереджені на вузьких аспектах потенціалу розвитку. Такі дискусії редукують зв'язок між міграцією і розвитком до обговорення соціальних та фінансових переказів, а також до включеності діаспори.

Деколи таку тенденцію можна спостерігати і в тих транскордонних міграційних дослідженнях, які зосереджені винятково на одному транснаціональному соціальному просторі та його особливостях. Такий підхід можна вважати резонним, якщо метою дослідження є аналіз соціальних процесів в одному конкретному транснаціональному соціальному просторі. Але якщо дослідження націлене на аналіз ширших результатів транснаціонального розвитку на територіях походження, а також якщо метою є вивчення зворотного впливу цих процесів на спільноти мігрантів, тоді потрібний більш цілісний і детальний аналітичний підхід, який дає змогу адекватно досліджувати соціальні контексти і сформулювати когерентні інтерпретації досліджуваних явищ. З методологічної перспективи це означає, що, замість зосереджуватись на єдиній транснаціональній одиниці аналізу, необхідно включити в нього засадничі одиниці дослідження, що ми їх називаємо множинні одиниці аналізу, до яких входять не тільки транснаціональні, але також і не-транснаціональні актори. Це включення не-транснаціональних акторів може базуватися на діях окремих транскордонних агентів та соціальних мережах, закономірність участі яких у такому проекті розвитку може бути результатом взаємодій транскордонних акторів. Таким чином, зосереджуючись на широкому спектрі різних, але часто переплених дій, ми можемо вивчити стратегії і логіки соціальних акторів, що формують ширший контекст локального розвитку. Методологічні міркування щодо того, як множинні одиниці аналізу можуть бути застосовані у мультилокальних дослідженнях, проілюструємо та проаналізуємо на прикладі польових досліджень, здійснених в 2011—2012 роках. Дослідження було сфокусоване на проекті розвитку і підприємстві, яке займається виготовленням алкогольного напою мескаль «Касканія» і має виразні транскордонні характеристики. Щоб відповідним чином вивчити цей контекст, була обрана мультилокальна методологічна стратегія в Мексиканському штаті Сакатекас та американському штаті Каліфорнія. Відповідно, дослідник здійснив кілька мандрівок до різних муніципалітетів південного регіону штату Сакатекас (каньйон Хучіпіла), де досліджував релевантні первинні організації та їх членів. Була також здійснена робоча подорож до Лос-Анджелеса (Каліфорнія), де дослідник інтерв'ював важливих

соціальних акторів, які представляли клуби мігрантів та мігрантські організації (федерації) над ними.

У штаті Сакатекас, зокрема у південній його частині, міжнародна еміграція репрезентує історично генерований процес, який часто був відповіддю, на погіршення соціо-економічних умов у сільських ареалах. У мігрантському контексті Сакатекасу зокрема транскордонні соціальні формації відіграють важливу роль. Делгадо та його колеги [6] вважають, що транснаціональні зв'язки тут були встановлені в період між 1960 та 1980 роками. Це була епоха кристалізації транскордонних просторів, головно між штатами Сакатекас та Каліфорнія. Ця міграційна традиція також відображається в об'єкті нашого дослідження — підприємстві «Касканія». Однією з найважливіших його характеристик є транскордонний зв'язок між відповідними агентами. У той час, коли багато дрібних виробників Агави, партнерів у проекті, представників виробництва, а також дистиляційний завод розташовані в Сакатекасі, інші партнери або члени сімей тих, хто мають свій інтерес в розвитку «Касканії», мешкають у Каліфорнії і підтримують стійкі матеріальні і нематеріальні зв'язки з рідним регіоном. У цьому сенсі, «Касканія» репрезентує соціальний контекст, в якому численні соціальні гравці на різних соцієтальних рівнях і просторах, подібно як і різноманітні соціальні практики та логіки поєднуються, перетинаються, співіснують та взаємодіють між собою. Оскільки «Касканія» уособлює поле багатьох гравців, стисло розглянемо та охарактеризуємо найважливіших соціальних акторів та їхні відповідні практики, спираючись на зібрані емпіричні дані.

а) Транснаціональний простір на мікрорівні.

Транснаціональні сім'ї. Найчисельніша група транскордонних акторів «Касканії» представлена транснаціональними сім'ями. В межах транскордонної діяльності «Касканії» на мікрорівні переважають фінансові перекази [37]. Такі прибутки часто використовуються для покращення соціо-економічних умов, таких як щоденні витрати, витрати на охорону здоров'я, освіту, погашення боргів та для заощаджень. Вони також використовуються для дрібних інвестицій. У випадку «Касканії» інвестиції означають передоплату видатків, пов'язаних з вирощенням агави (пестициди та інші добавки), а також компенсацію коштів співвласникам [36].

б) Транснаціональні простори на мезорівні.

Асоціації міст походження (The hometown associations, Unidos por el Cañon de Juchipila and El Remolino). У випадку Сакатекасу Асоціації міст походження репрезентують важливі соціальні агенції. Згідно з Делгадо та його колеги [6], у 2004 р. на території США було зареєстровано 266 сакатекських клубів мігрантів та 16 «парасолькових» мігрантських організацій (федерацій). Клуби мігрантів — це об'єднання людей, що відчують прив'язаність до місць свого походження. На відміну від транснаціональних сімей, мета їхньої діяльності просторово сфокусована на спільнотах і регіонах, вони націлені на загальний добробут і досягнення прогресу в цих конкретних місцях. Щодо «Касканії», то особливу роль тут відіграють клуби *Unidos por el Cañon de Juchipila* та *El Remolino*. Колишня асоціація міст походження частково фінансувала спорудження дистиляційного заводу у 2005—2008 рр. завдяки успішній реалізації програми для мігрантів під назвою «Tres por uno»². Окрім того, члени обох Клубів мігрантів підтримали підприємство «Касканія» в організації та маркетингові продукції у США, наприклад — у пошуку ринків збуту у Каліфорнії.

Громадська організація мігрантів Federation de los Zacatenacos (FEDZAC) — недержавна громадська організація мігрантів, яка була створена «парасольковою» організацією «Федерація клубів у Південній Каліфорнії». FEDZAC є офіційним посередником між Асоціаціями міст походження та федеральною, штатною й муніципальною владами. Окрім того, організація забезпечує політичний захист та лобіювання, а також виконує функції наглядового органу «Федерації клубів у південній Каліфорнії» у штаті Сакатекас. Під протекцією FEDZAC перебувають ще кілька дрібних підприємств мігран-

² Ця програма здійснюється в рамках контракту, укладеного у 2002 році між представниками Сакатекасу у Федерації клубів південної Каліфорнії, «парасольковою» організацією мігрантів та державою Мексика. Кожен долар із фінансових переказів, що надсилаються в Мексику міжнародними мексиканськими мігрантами, реєструється і множить на долар на кожному з трьох рівнів урядування в Мексиці (федеральний, штатний, муніципальний). Така формула 3 x 1 є втіленням унікальної соціальної програми, яка об'єднує організованих мігрантів, що беруть участь у різноманітних мігрантських клубах [13].

тів, а також дві ширші ініціативи розвитку («Касканія» в тому числі), які створені та підтримуються як пріоритетні проекти. Підтримка передбачає консультування, проведення тренінгів, надання адміністративних та бухгалтерських послуг. У порівнянні із згадуваним клубом мігрантів, завданням FEDZAC є промоція ширшого розвитку у Сакатекасі та у відповідних транскордонних спільнотах, включаючи політичне лобювання, торгівлю, супервайзинг, консультування та забезпечення зовнішньої підтримки для місцевого та регіонального розвитку.

Громадська організація мігрантів Franco Civico Zacatecano (FCZ) — це двонаціональна організація мігрантів, яка захищає політичні інтереси мігрантів та не-мігрантів у штатах Сакатекас і Каліфорнія. Відповідно, FCZ шукає переважно альтернативні політичні шляхи для досягнення поступу в штаті Сакатекас. Саме така ціль, зокрема, озвучена у заяві лідера FCZ щодо досягнення міжнародної політичної коаліції для тиску на публічних акторів у місцях міграції та на батьківщині. Політичний порядок денний включає вимоги значного поліпшення в імміграційному законі США для мігрантів з Мексики, а також розвиток соціальної політики в Мексиці. Обидва пункти порядку денного також містять питання, які опосередковано асоціюються з партнерами підприємства «Касканія». З одного боку, це вимога розширення прав нелегальних мігрантів у Каліфорнії, що походять із Сакатекасу, а з іншого боку — це також прохання про більшу державну підтримку людей та ініціатив розвитку регіону. На відміну від вищезгаданих клубів мігрантів, федерації та мігрантських неурядових організацій, FCZ пов'язана зі справами «Касканії» у різний спосіб, оскільки організація фокусується на політичному розвитку у ширшому сенсі, ніж згадані вище організації. Тому пріоритети та конкретний внесок FCZ суттєво відрізняються від пріоритетів та внесків решти організацій [36].

в) Транснаціональний простір на макрорівні.

Проект «Касканія» як приклад транснаціональної спільноти. Загальна кількість партнерів «Касканії» налічує до 350 домогосподарств, об'єднаних у 25 низових організацій з виробництва агави у дев'яти муніципалітетах. Приблизно 70% таких домогосподарств-партнерів включені у процеси міжнародної міграції, а також підтримують часті

транскордонні зв'язки. З цієї точки зору проект «Касканія» — це також відображення широкої транснаціональної спільноти. Польове дослідження показало, що учасники, соціальні практики та логіка транскордонної спільноти дуже подібні до транснаціональних сімей, адже ці актори часто представляють одних і тих же транснаціональних агентів. Проте, було також підмічено, що ці актори, перебуваючи у ролі партнерів «Касканії» та членів низових організацій, переважно займалися відшкодуванням витрат, здійснених у ході співпраці, а також збільшенням прибутків від переробки агави та продажу мескалю [36].

Окрім цих транснаціональних акторів у різноманітних транснаціональних соціальних просторах існують також не-транснаціональні соціальні актори, на яких слід звернути увагу у контексті «Касканії». За результатами дослідження залучення цих суб'єктів часто є наслідком соціальних взаємодій транснаціональних агентів у «Касканії». Для того, щоб глибше осягнути соціальну динаміку у процесах розвитку, які стосуються «Касканії», видається важливим обговорити цих агентів та проаналізувати здобутки та втрати взаємодії, що існує між транскордонними і традиційними акторами.

г) Не-транснаціональні організації.

Незалежний університет Сакатекасу. Впродовж останніх років представники «Касканії» змогли встановити стратегічні зв'язки з вищими навчальними закладами Сакатекасу. Відповідно, керівники «Касканії», разом із представниками FEDZAC попросили про технічну підтримку. Державний університет дав позитивну відповідь і запропонував включити «Касканію» у наукову університетську роботу. Результатом цих переговорів було створено лабораторію для кількісного аналізу напою мескаль, завдяки чому вдалося уникнути високовартісного зовнішнього контролю якості, а також пом'якшено дискримінацію та ізолюваність структур із виробництва алкогольних напоїв. Співпраця також передбачала консультації і тренінги у різних місцях, де займаються вирощенням агави та виробництвом мескалю. Альянс із університетом став відповіддю на попередні інтенсивні дискусії у різноманітних транснаціональних сферах, що стосувалися питань, пов'язаних із контролем якості мескалю, виробленого в «Касканії».

OXFAM Mexico. Ця організація міжнародного розвитку представляє ще одного соціального актора, який непрямо включений у контекст розвитку довкола «Касканії». OXFAM не співпрацює з «Касканією» безпосередньо, оскільки ця організація переважно підтримує зв'язок з громадською організацією мігрантів FEDZAC, про яку йшлося вище, і для якої «Касканія» є однією з пріоритетних ініціатив. Співпраця OXFAM та FEDZAC базується на фінансовій підтримці, тобто створенні офісу у штаті Сакатекас та забезпеченні заробітної плати. Співпраця між OXFAM та FEDZAC зводиться не лише до матеріальної підтримки організації мігрантів. OXFAM часто забезпечує консультування і тренінги для FEDZAC з тем, пов'язаних з дотриманням міжнародних стандартів у проектах розвитку. Оскільки представники мігрантського клубу зажадали більшої підтримки «парасолькових» мігрантських організацій це стало імпульсом для започаткування навчальних проектів для партнерів у «Касканії», які від імені OXFAM проводить персонал FEDZAC.

Громадська асоціація Esculturas A.C. Esculturas — проект, який передбачає промоцію мескалю як напою та харчового інгредієнта на регіональному та національному рівні. Окрім того, асоціація часто організовує переговори на столах — майданчики, де виробники мескалю та потенційні національні й міжнародні покупці-оптовики можуть збиратися, обговорювати ціну і безпосередньо вести бізнес [36].

Цей короткий огляд вибраних соціальних агентів і агенцій, пов'язаних з «Касканією», показує, що Агава-Мескаль ініціатива репрезентує складну конфігурацію соціальних акторів і відповідних соціальних практик. Така структура частково є результатом постійної взаємодії між різними транснаціональними акторами, подібно як і між транскордонними та не-транскордонними агентами й агенціями. Ці численні актори, практики та зв'язки мають сильний вплив на розвиток «Касканії».

Емпіричні дані показують, що така динаміка може мати досить позитивний вплив на прогрес у «Касканії» завдяки перехресній співпраці між відповідними агентами і агенціями. До прикладу, це виражено у співпраці між транснаціональною сім'єю та клубом мігрантів в місці призначення. Водночас, така взаємодія допомагає Клубу шукати у США

ринки збуту мескалю, виготовленого на підприємстві «Касканія». Асоціації міст походження нато-мість отримують легітимність вести діяльність — як офіційні представники — не лише серед своїх членів, але й загалом у місцях походження, що може вести до більшої соціальної згуртованості та організованості в транскордонних контекстах. Інша очевидна взаємодія — це співпраця між FEDZAC і OXFAM щодо тренінгів і консультацій, які пізніше посадові особи FEDZAC проводять для партнерів і представників «Касканії». Такі тренінги не є потоком знань в один бік. Насправді, не тільки актори в різних сферах отримують користь від навчальних заходів FEDZAC, а також учасники FEDZAC, пов'язані з ними «парасолькові» організації мігрантів, отримують важливі знання та уявлення про поле, співпрацюючи з транснаціональними сім'ями та членами організацій мігрантів. Таким чином, з одного боку, такі учасники можуть об'єднати сфери своєї роботи і пристосувати їх до потреб мігрантів. З іншого боку, така співпраця може покращити розвиток демократичних структур в організаціях мігрантів. Іншими словами, це означає, що транснаціональні зусилля можуть мати у майбутньому позитивний побічний ефект у локальних контекстах, а також зворотні впливи у приймаючих контекстах. Взаємодія різних логік акторів може мати також і негативні наслідки. Таким прикладом може бути організація мігрантів FCZ, яка під «розвитком» розуміє головним чином політичні досягнення, які не збігаються з інтересами транснаціональних сімей та членів транснаціональної спільноти. Результат конфлікту інтересів й зіткнення логік різних агентів та агенцій може вилитися у розчарування щодо розвитку у транскордонних підприємницьких практик членів транснаціональних сімей і спільнот, а також у соціальні конфлікти між різними групами акторів.

Динаміка, що описана у контексті «Касканії», показує, що зв'язок між транснаціоналізмом і розвитком часто включає численних соціальних акторів, що мають відмінні логіку та практики. Як було згадано вище, транснаціональні дослідження забезпечують надійний аналітичний інструментарій для вивчення транскордонних процесів і транзакцій мігрантів та відповідних не-мігрантів. Проте аналітичні можливості для пояснення процесів розвитку, інду-

кованих транснаціональною участю, аналітичний кут зору, сформований цими можливостями, — недовикористовується.

Методологічно це означає, що окремих транснаціональних одиниць аналізу недостатньо для повноцінного аналізу впливів розвитку в місцях походження. Водночас, результати польового дослідження вказують, що множинні одиниці аналізу краще надаються для пояснення соціальних відносин, практик та взаємодій, які мають вплив на процеси розвитку у місцях походження. Таке методологічне припущення також передбачає розгляд зв'язків та взаємодій між транснаціональними та не-транснаціональними акторами.

Щоб провести якісне транснаціональне дослідження, базоване на множинних одиницях аналізу, найбільш адекватною формою методологічної процедури є вищезгадана «методологія одночасних парних взірців» та мультилокальна етнографія. Проте, як вже було зазначено, обидві методології є часово і/чи фінансово затратними формами соціального дослідження; витрати потенційно значно зростатимуть при залученні в дослідження за участі численних акторів. Щоб уникнути надлишкових витрат часу та грошей, релевантних акторів можна досліджувати, використовуючи ті самі віртуальні медіа, що їх використовують мігранти та не-мігранти для періодичного спілкування. З іншого боку, групова дискусія може бути цікавим методологічним інструментом, який дав змогу інтегрувати представників усіх потрібних сфер. За допомогою групової дискусії можна виявити не тільки перспективи, які поділяє уся група, а також наявні кордони між соціальними агентами. Потенційно групові дискусії можуть також бути проведені з використанням віртуальних медіа, що дає змогу залучити широкий спектр релевантних акторів-мігрантів та не-мігрантів.

У цій роботі обговорено релевантність поточної транснаціональної міграції та методологічні внески до здійснення адекватного транскордонного дослідження, що розглядалося в рамках поняття «методологічного транснаціоналізму». Відповідно, була зазначена потреба когерентних одиниць аналізу та адекватного методологічного інструментарію. Це питання обговорене шляхом розгляду різних типів транснаціональних соціальних просторів, а також мульти-

локальних якісних досліджень. Чимало вчених вже активно обговорювали обидві складові дослідження, а також із методологічної точки зору, найбільш адекватну форму транскордонного аналізу.

В статті обґрунтовано, що мультилокальне транснаціональне дослідження допомагає у вивченні мігрантських та не-мігрантських соціальних просторів, транснаціональних практик та процесів. Однак конкретні наслідки для розвитку релевантних географічних територій з використанням цього методологічного підходу, залишаються не розкритими. У цьому руслі зазначено, що для повноцінного розуміння процесів розвитку, пов'язаних із транснаціональними формуваннями, потрібно застосовувати множинні одиниці аналізу. Цей аналітично ширший фокус потребує також мультилокального транснаціонального дослідження.

Ці рефлексії проілюстровані за допомогою соціологічного дослідження підприємства «Касканії», яке спеціалізується на виробництві агави та мескалю. На основі емпіричних даних дослідження радше треба вести мову про співіснування множинних транснаціональних та не-транснаціональних акторів і їхніх практик, породжених транснаціональною взаємодією, і які час до часу продукують інтеракції транснаціональних акторів, — аніж про окремих транснаціональних акторів. У підсумку, соціальна динаміка між цими акторами істотно визначає процеси розвитку у «Касканії» та навколо неї. Це відбувається, здебільшого, тому, що різнорідні міркування та інтереси стосовно просування вперед — сходяться в «Касканії». Це транснаціональне включення в місцевий розвиток може мати також і побічні впливи, що чітко проглядаються в «Касканії», оскільки деякі не-транснаціональні гравці є наслідком зобов'язань та співпраці між мігрантами та не-мігрантами у різних соціальних просторах. Своєю чергою, такі агенти та агенції можуть мати суттєвий вплив, коли процеси розвитку у місцях походження мігрантів генерують зворотні впливи — на транснаціональних акторів, зокрема мігрантів та міжнародні організації в місцях призначення. Як про це йшлося, залучення багатьох акторів у процеси місцевого розвитку не обов'язково означає остаточно сприятливі наслідки. Результатом можуть бути протилежні впливи, наприклад такі, що розглядаються як соціальний конфлікт.

Попри це, випадок «Касканії» підтверджує, що для вичерпного розуміння та аналізу місцевих процесів розвитку найкращий методологічний підхід базується на проведенні мультилокального транскордонного дослідження, заснованого на розгляді численних транснаціональних соціальних просторів. При цьому методологічний транснаціоналізм може просуватися вперед, але також зв'язок між транснаціональною міграцією та розвитком може бути проаналізований більш глобально та детально.

1. Alexander J.C. The civil sphere / Jeffrey C. Alexander. — Oxford ; New York : Oxford University Press, 2006. — 814 p.
2. Aumüller J. Assimilation / Jutta Aumüller. — Bielefeld : Transcript Verlag, 2009. — 278 p.
3. Castles S. Twenty-First-Century Migration as a Challenge to Sociology / S. Castles // Journal of Ethnic and Migration Studies. — 2007. — Vol. 33 (3). — P. 351—371.
4. Comparative Urban and Community Research 6. Transnationalism From Below / ed. by Luis Eduardo Guarnizo, Michael Peter Smith. — New Brunswick : Transaction Publishers, 1998. — 316 p.
5. Connell R.W. Why is classical theory classical? / R.W. Connell // American Journal of Sociology. — 1997. — Vol. 102 (6). — P. 1511—1557.
6. Delgado Wise R. Organizaciones transnacionales de migrantes y desarrollo regional en Zacatecas / R. Delgado Wise, H. Márquez Covarrubias, H. Rodríguez Ramírez // Colegio de la Frontera Norte Tijuana. — 2004. — Vol. 2 (4). — P. 159—181.
7. Faist T. Diaspora and Transnationalism: What kind of dance partners / T. Faist // Diaspora and Transnationalism. Concepts, Theories and Methods / ed. by R. Bauböck, T. Faist. — Amsterdam : Amsterdam University Press, 2010. — P. 9—34.
8. Faist T. Migrants as Transnational Development Agents: An Inquiry into the Newest Round of the Migration—Development Nexus / T. Faist // Population, Space and Place. — 2008. — Vol. 14 (1). — P. 21—42.
9. Faist T. The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces / Thomas Faist. — Oxford : Clarendon Press, 2000. — 400 p.
10. Faist T. Transnational Migration / Thomas Faist, Margit Fauser, Eveline Reisenauer. — Cambridge : Polity Press, 2013. — 210 p.
11. Flick U. Was ist qualitative Forschung? Einleitung und Überblick / von Uwe Flick, Ernst von Kardorff, Ines Steinke // Qualitative Forschung. Ein Handbuch / ed. by U. Von Flick, E. von Kardorff, I. Steinke. — Hamburg : Rowohlt Verlag, 2000. — P. 13—29.
12. Fox J. Accountability Politics: Power and Voice in Rural Mexico / Jonathan A. Fox. — Oxford : Oxford Press, 2007. — 312 p.
13. García R. El Programa 3 x 1 y los retos de los proyectos productivos en Zacatecas / R. García // de Castro R.F., García R., Vila A. El programa 3 x 1 para migrantes? Primera política transnacional en México? — México : Miguel Ángel Porrúa, 2006. — P. 157—170.
14. Glick-Schiller N. The situation of transnational studies / N. Glick-Schiller // Identities. — 1997. — Vol. 14 (2). — P. 155—166.
15. Glick-Schiller N. Toward a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered / Nina Glick Schiller, Cristina Blanc-Szanton, Linda Basch. — New York : New York Academy of Sciences, 1992. — 258 p.
16. de Haan A. Livelihoods and poverty: The role of migration: A critical review of the migration literature / A. De Haan // The Journal of Development Studies. — 1999. — Vol. 36 (2). — P. 1—47.
17. de Haas H. Migration and Development: A theoretical Perspective / H. De Haas // International Migration Review. — 2010. — Vol. 44 (1). — P. 227—264.
18. Hannerz U. Being there... and there... and there! Reflections on multi-sited ethnography / Ulf Hannerz // Ethnography. — 2003. — Vol. 4 (2). — P. 201—216.
19. Hannerz U. Transnational Research / Ulf Hannerz // Handbook of Methods in Cultural Anthropology / ed. by H.R. Bernard. — Walnut Creek : Altamira Press, 1998. — P. 235—256.
20. Harvey D. The Condition of Postmodernity: An enquiry into the origins of cultural change / David Harvey. — Oxford : Blackwell, 1990. — 392 p.
21. Held D. Global Transformations: Politics, Economics and Culture / David Held, Anthony G. McGrew, David Goldblatt. — Cambridge : Polity Press, 1999. — 515 p.
22. Khagram S. Constructing Transnational Studies / S. Khagram, P. Levitt // The Transnational Studies Reader. Intersections & Innovations / ed. by S. Khagram, P. Levitt. — New York : Routledge, 2008. — P. 1—22.
23. Marcus G.E. Ethnography in/of the World System: the emergence of Multi-sited Ethnography / George E. Marcus // Annual Review of Anthropology. — 1995. — Vol. 24. — P. 95—117.
24. Marcus G.E. What Comes (Just) After «Post»: The Case of Ethnography / George E. Marcus // Handbook of Qualitative Research / ed. by N. Denzin, Y.S. Lincoln. — Thousand Oaks : Sage Publications, 1994. — P. 563—574.
25. Massey D. Theories of international Migration: A review and Appraisal / D. Massey, J. Arango, H. Graeme, A. Kouaouci, A. Pellegrino, J.E. Taylor // Population and Development Review. — 1993. — Vol. 3 (19). — P. 431—466.
26. Mazzucato V. Operationalising transnational migrant networks through a simultaneous matched methodology / V. Mazzucato // Diaspora and transnationalism. Concepts, theories and methods / ed. by R. Bauböck, T. Faist. — Amsterdam : Amsterdam University Press, 2010. — P. 205—226.

27. *Park R.E.* Race and Culture / Robert Ezra Park. — Glencoe : The Free Press, 1950. — 403 p.
28. *Portes A.* The Study of Transnationalism: Pitfalls and Promise of an Emergent Research Field / A. Portes, L.E. Guarnizo, P. Landolt // Ethnic and Racial Studies. — 1999. — Vol. 22 (2). — P. 217—237.
29. *Pries L.* Transnationalism: Trendy Catch-all or Specific Research Programme? A Proposal for Transnational Organisation Studies as a Micro-macro-link / Ludger Pries // COMCAD Working paper. — 2007. — Vol. 34. — 25 p.
30. *Pries L.* Between Methodological Nationalism and Cosmo-Globalism / Ludger Pries, M. Seeliger // Beyond Methodological Nationalism: Research Methodologies for Cross-Border Studies / ed. by A. Amelina, D.D. Nergiz, T. Faist, & N. Glick Schiller. — London : Routledge, 2012. — P. 219—238.
31. *Schütz A.* Strukturen der Lebenswelt / Alfred Schütz, Thomas Luckmann. — Vol. 1. — Frankfurt : Suhrkamp Verlag, 1979. — 356 p.
32. *Thomas W.I.* The Polish Peasant in Europe and America: Form and Function of the Peasant Letter / William Isaac Thomas, Florian Znaniecki. — Vol. 1—5. — New York : Dover Letter, 1958.
33. *Watts L.* Moving methods, travelling times / L. Watts, J. Urry // Environment and Planning D: Society and Space. — 2008. — Vol. 26. — P. 860—874.
34. *Webber M.M.* Order in Diversity: Communities without Propinquity / M.M. Webber // Cities and Space: the Future Uses of Urban Land / ed. by W. Lowdon. — Baltimore : Jon Hopkins Press, 1963. — P. 23—54.
35. *Wimmer A.* Methodological Nationalism, the Social Sciences, and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology / Andreas Wimmer, Nina Glick Schiller // International Migration Review. — 2003. — Vol. 37 (3). — P. 576—610.
36. *Aksakal M.* Transnational Development: Limitations and Potentialities of a Model for «Migration and Development». Case Study Caxcania / Mustafa Aksakal. — Zacatecas ; Bielefeld : Universidad Autonoma de Zacatecas, Universität Bielefeld, 2012 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pub.uni-bielefeld.de/publication/2560492>.
37. *Banco de Mexico. Remesas.* — 2015 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.banxico.org.mx/ayuda/temas-mas-consultados/remesas.html>.
38. *Halbmayer E.* Globale Welt und multi-sited Ethnography-Ausgewählte Weiterentwicklungen der ethnographischen Feldforschung. — 2010 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.univie.ac.at/ksa/elearning/cp/ksamethoden/ksamethoden-84.html>.
39. *Kearney M., Nagelgast C.* Anthropological Perspectives on Transnational Communities in rural California. — 1989 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <file:///C:/Users/maksakal/Downloads/Pub0289.3.PDF>.
40. *Lyons T.* The Ethiopian Diaspora and Homeland Conflict. — 2009 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://scar.gmu.edu/publication/ethiopia-diaspora-and-homeland-conflict>.
41. *Portes A.* Globalization from Below: The Rise of Transnational Communities. No. WPTC-98-01. — Princeton : Princeton University website, 1997 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.transcomm.ox.ac.uk/working%20papers/portes.pdf>.
42. UNCTAD. World Investment Report: Investing in SDG. An Action Plan. — 2014 [електронний ресурс]. — Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf.
43. UN DESA. Population Facts. International Migration 2013: Migrants by origin and destination. — 2013. — № 3 [електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.un.org/en/ga/68/meetings/migration/pdf/International%20Migration%202013_Migrants%20by%20origin%20and%20destination.pdf.

Мустафа Аксакал

**МНОЖИННІ ОДИНИЦІ АНАЛІЗУ
В ТРАНСКОРДОННОМУ ДОСЛІДЖЕННІ:
ВИПАДОК МІЖНАРОДНОГО
ПІДПРИЄМСТВА «КАСКАНІЯ»
(ШТАТ САКАТЕКАС, МЕКСИКА)**

Переклад з англійської Ірини Швець

Автор порушує питання методології в дослідженні транснаціональної міграції і пропонує зосередити увагу на окремих взаємопов'язаних одиницях аналізу, щоб отримати цілісну картину соціальних процесів, що є необхідним для повноцінного розуміння сфери, що досліджується. Обґрунтовується, що транснаціоналізм мігрантів та, відповідно, не-мігрантів найкраще вивчати, розглядаючи транснаціональні простори як транскордонні одиниці аналізу, а також враховуючи методи мультилокального (multi-sited) дослідження. Автор припускає, що в окремих випадках, замість зосередження уваги на конкретному транснаціональному соціальному просторі, потрібно розглянути всі релевантні транснаціональні та не-транснаціональні соціальні простори мікро-, мезо- та макрорівня. В дослідженнях транснаціональної міграції та розвитку використання таких множинних одиниць аналізу є необхідним не лише для того, аби повніше охопити панораму досліджуваного контексту, але й щоб мати можливість проаналізувати переважаючі відносини та взаємодії між різними соціальними сферами. Зрештою, ці міркування були проаналізовані та проілюстровані у конкретному дослідженні підприємства «Касканія», проведеному в 2011—2012 рр., у штатах Сакатекас (Мексика) та Каліфорнія (США). Запропонований методологічний підхід може докластися до ширшого розуміння існуючих обґрунтувань, інтересів, соціальної динаміки та результатів розвитку.

Ключові слова: транскордонне дослідження, одиниці аналізу, транснаціональні соціальні простори, мультилокальна етнграфія.

Мустафа Аксакал

МНОЖЕСТВЕННЫЕ ЕДИНИЦЫ АНАЛИЗА
В ТРАНСГРАНИЧНОМ ИССЛЕДОВАНИИ:
СЛУЧАЙ МЕЖДУНАРОДНОГО
ПРЕДПРИЯТИЯ «КАСКАНИЯ»
(ШТАТ САКАТЕКАС, МЕКСИКА)

Перевод с английского Ирины Швец

Затрагивая вопросы методологии в исследовании транснациональной миграции, автор предлагает сосредоточиться на отдельных взаимосвязанных единицах анализа с целью получить целостную картину социальных процессов, что является необходимым для полноценного понимания исследуемой сферы. Получает обоснование утверждение, что транснационализм мигрантов и соответствующих немигрантов лучше изучать, рассматривая транснациональные пространства как трансграничные единицы анализа, а также учитывая методы мультилокального (multi-sited) исследования. Автор предполагает, что в некоторых случаях вместо фокусирования внимания на конкретном транс-

национальном пространстве необходимо рассмотреть все соответствующие транснациональные и не- транснациональные социальные пространства, микро-, мезо- и макро-уровней. В исследованиях транснациональной миграции и развития использование множественных единиц анализа представляется необходимым не только для того, чтобы полнее охватить панораму исследуемого контекста, но и для того, чтобы иметь возможность проанализировать преобладающие отношения и взаимодействия между различными социальными сферами. Впоследствии, эти соображения были проанализированы и проиллюстрированы в конкретном исследовании предприятия «Каскания», проведенном между 2011—2012 гг. в штатах Сакатекас (Мексика) и Калифорния (США). Предложенный методологический подход может способствовать более широкому пониманию существующих обоснований, интересов, социальной динамики и результатов развития.

Ключевые слова: трансграничное исследование, единицы анализа, транснациональные социальные пространства, мультилокальная этнография.